Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і **Адміністрация:** улиця Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жаданє і за зложенєм оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої".

Передплата у Львові в аґенциї дневників пасаж Гавсмана ч. 9 і в ц. к. Староствах на провінциї:

на цілий рік зр. 2·40
на пів року „ 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.

З почтовою пересилкою:

на цілий рік зр. 5·40
на пів року „ 2·70
на чверть року „ 1·35
місячно . . „ —·45
Поодиноке число 3 кр.

Рух еміґрацийний.

(Конець).

А дальше каже ся в листі з Канади:

Ходили ми так цілий місяць по Давфині і не могли найти, де би добре було осісти. Дяк Бачиньский взяв фарму від Саврія у корчах, проклинає Саврія та став такий як чорт, а доньку Ольгу дав на службу до одного Анґліка за 5 долярів. Ми з Барабашем вернули ся з Давфену до Віннipeгу, а звідси шукали дальше і в кінци купили фарму на Стюартбуарн з хатою і стайнею за 700 долярів. Ой обїхав я тої Канади досить, на саму зелізницю видав 500 австрийских зр. та не найти такої земельки як в нашій Галичині, такої теплоти.

От знаєте, той Моравець, то великий злодій. Посилає нашим людям друковані листи і захвалює Канаду, або друкує листи від підкуплених наших еміґрантів і розсилає по Галичині, аби скорше піддурити людий. А був я тут у двох таких злодіїв, що їх листи видрукував Моравец. Ото ходив я по лїсах в Давфен і там менї доповіли, що там в лїсі есть Бащак. Вступив я до него і оглядаю єго там добро: має фарму — сама шопа і есть 5 акрів виораного; і то за два роки викорчували єму тих пять акрів люди, котрі приходили і не мали де мешкати, то були у Бащака, а він нїби то знахор — шукав фармів для них, а они корчовали єму лїс. Отже правдував ся я із Бащаком, чого він писав, що добре в Канаді, а він каже, що писав до шваґра, а нікого не кликав. Має велику гармонію; казав, що єму Моравец прислав в дарунку за то, що писав фальшиві листи. Прийшов я до другого фактора, до того злодія Дмитра Строгуша на Шифтонї; а у Строгуша хата як куча, а коло хати кавалочок картофель, що рискалем скопав, а з того кавалочка викидав купу каміня. Сам Строгуш ходить на роботу до зелізниці за 80 центів. Ой має Строгуш того добра! І такі злодії пійшли там і пишуть, роблять збитки другим. Кілько там плачу та біdоти!? Ідеш лісом-корчами, дивиш ся, там будка, там хатинка, накрита ошварами, іди до неї, а там баба або молодиця обдерта, нуж денна; питай єї: А коли ви прийшли? — Та вже два роки — відповідає і нема коло тої і другої хатини ораного кавалка, хиба рискалем зрицьканого.

Тепер вам ще скажу, чи коли відзискають своє добро в Канаді наші люди городеньскі. Ото знали ви всїх, котрі того року пійшли до Канади. Мали они красні хати, будинки, красне поле урожайне. На пр. перший Василь Муканик, які він мав красні хати, стайнї, а що то за поле мав, то кождий господар скаже вам, а тепер Муканик нїщим прийшов до Канади. Коли прийшов до Саскечеван тай взяв фарму, то лишило ся єму 53 доляри. Тогди Муканик викопав яму на фармі, накрив ошварами, за 33 доляри купив корову, а за 20 наймив виорати 10 акрів пісковини і лишив ся без цента. Дівчину дав на службу, а жінку лишив з дїтьми в ямі, а сам пійшов шукати зарібку. Так само ба й гірше пійшло другим. Дмитро Бицкал як приїхав до Віннipeгу, то як би був не продав чоботи за 3 доляри, то був би умер з голоду. Нема на чім утримати ся в Канаді. Була місцями добра земля, але єї давно вже позабирали Нїмцї і Анґлійцї, ще перед 20 лїтами. Тепер ще хто прийшов перед 4—5 роками, то ще щось захопив, але теперішними роками нема по що іти. В 1897 роцї прийшов Петро Майковский, родом з Гвіздця; єго брат сьвящеником в Семаківцях коло Городенки, а сестра за Олесницким, сьвященником. Той Майковский мав в Чехові 30 моргів поля і продав тай прийшов до Канади разом з Геником. І взяв Майковский дві фарми, на сина і на себе і тепер я буваю у него, бо то недалеко мене. То має Майковский тілько один акер, ораного на фармах і було там до дві конї візва, а решту не мав охоти орати, бо на фармах камінє та корчі. І шкода, в Чехові така земля і не мав розуму і стратив тай пійшов на пустиню. Тепер жалує і нарікає. — От такі гаразди у нас в Канаді.

Письмо з Босни.

Не лїпші відносини ждуть наших еміґрантів і в Боснї. Суть там урядниками деякі Русини і Поляки; преці читають наші ґазети і знають о тім, що наші люди еміґрують до Америки собі на погибель. Як би они знали, що в Боснї та Герцеґовинї лїпше, то чей би хтось з них відозвав ся і сказав: Люди, майте розум; не ідїть за море до Америки, але ходїть до нас до Босни. Тимчасом ось що пише один Поляк з Босни до Kuryera Lwowsk-ого:

Я вичитав в галицких часописях, що селяни горячково еміґрують до Босни. Отже яко Поляк почуваю ся до обовязку звернути на то увагу, що еміґрантів жде в Боснї велика нужда. Тепер, яко тут перебуваючому було менї легко пізнати цїлий край докладно і на основі моїх спостережень доношу вам, що нарід тутешний дуже бідний, сторони гористі, а трава

17)

ІНДИЯ, ЄЇ НАРОДИ І ЇХ ІСТОРИЯ.

(Після Пфлюк-Гартунґа, Танера, Веґенера і др. зладив К. Вербин).

(Дальше).

X.

В державі Будги.

Перші враженя Цейльону і єго західні побережа. — Місто Кольомбо. — В готели „Орієнталь". — В їнріkшарі по місті. — Жителї Цейльону.

Великий покійник Адам втікав з Цейльону по мості, мабуть длятого, що за єго часів не було ще таких пароходів, як нинї; але ми не підемо єго слїдом, хоч то може була би з Індиї найблизша дорога, лиш поїдемо кораблем просто до Кольомбо, найпершого міста на Цейльонї. Але насамперед хоч коротенько мусимо сказати дещо о цїли нашої подорожи, о тім куснику землї, де колись мав бути рай.

Цейльон, то мабуть найкрасший кусень землї на сьвітї і він ще нинї справдїшний рай. Анґлійцї називають єго перлою своїх кольоній; стародавні Греки називали єго Тапробане, а питомі жителї того острова називають єго Сінґаля. По староіндийски, в санскриті, значить „сінґаля" — „домівка левів"; із скороченого того слова „сінля" зробила ся загально принята тепер назва Цейльон. Остров сей по своїй природї належить ще до передно-індийского півострова, з котрим навіть, як то ми вже видїли попереду, ще й доси держить ся попід морем. Цейльон займає 65.690 квадр. кільометрів простору, а вся природа, все а все зложило ся тут на то, щоби сей кусник землї зробити так красним, як лиш можна собі подумати: Пречудна ростинність, така дивно буйна і ріжнородна, що ледви чи де можна другу таку знайти; небо тут в поодиноких годинах дня показує найпричуднїйші краски; море бе об береги, пінить ся, розбиває ся і шумить, а народу тут всїлякого, як би єго позбирав з цїлого сьвіта. Люди, як то бодай по їх поверховнім виразї здаєсь, набрали ся, Богу дякувати, дуже мало тої „благодати культури" і жиють в своїм після европейского понятя, бідолашнім житю з наївною веселостию і вдоволенєм з себе самих.

Західні побережа Цейльону, до котрих доїзджаємо кораблем, суть низькі і рівні; їх вкривають густі ліси кокосових пальм, котрим кінця не видко. Помежи тими пальмами і в їх тїни стоять хати і дімки Сінґалезів, мовби потонули в зелених филях. Місто Кольомбо, велике портове місто, що має около 130.000 жителїв, розложило ся так посеред пальмових гаїв, що єго з них майже не видко. З моря, коли ми ще на кораблі, не видко з міста Кольомбо більше нічого, як лиш кілька домів близько того місця, де виходить ся на беріг, а впрочім по обох боках, як далеко глянути оком, видко лиш зелені ліси, з котрих особливо високі пальми підносять зухвало свої голови.

Сїдаємо на лодку, котрою гонить шістьох людий, і пливемо борзо до берега, насамперед на комору, де ревідують наші пакунки, не отвираючи до того куферків; скажемо лиш сінґалезкому акцизникови, хоч би й не конче по правдї, що не веземо з собою анї оружия, анї циґарів. Зараз на право стоїть величавий, на три поверхи готель „Орієнталь", котрого довгі ряди бальконів від сторони улиці позаслонювані плетеними з дерева заслонами. Вікон тут нема, бодай не від тої сторони улиці, по котрій есть найбільше число комнат; лиш крізь великі двері бальконові, що день і ніч отверті, входить сьвітло і воздух до високих і широких комнат, в котрих нема нї тапет, анї образів, анї нїякої окраси, щоби не дати заплодити ся всїляким комахам. Розпаковуємо чим скорше скринї і куфри, а прикликавши котрого із множества тих „боїв", що вистоюють на подвірю, брунявого послугача готелевого, кажемо єму розвішувати на сонци одінє, бо оно у вогкім горячім воздусї борзо плїснїє. Відтак ідемо на долину до величезної високосклепленої столової салї, до котрої через отверте каблукувате підсїнє не лиш приходить заедно

на них не росте. Дерев не видко, денеде ростуть лиш малі ялиці. Я не видів перед тим людий, що ходили би в таких лахах. (Ну, то може не всюди так, але що нарід в Боснї бідний, то правда. — *Ред*).

Поживою їх єсть чорна кава і кукурудзяний хлїб, змішаний з половою. Товар пашї не має. Босанцї приїздять мулами під касарвї і просять о гнїй. Товар стоїть під голим небом, як зима так лїто і має лиш трохи мерви під собою. Лїтра овечого або козячого молока — бо коров нема, — коштує 12 кр. Хлїб, що коштує у нас 8 кр., тут платить ся по 16 кр. Лиш один тютюн дешевший. Ідучи пішки, вступав я до так званих по босаньски куч („куча“ значить хата“) просячи, щоби менї продали трохи якої поживи; давано менї лиш чорну каву і згаданий хлїб. Для вояків, то правда, що тут лїпше, як в Галичинї, бо і леник (платня) більший і менажа лїпша, бо дають о 7 або 8 кр. більше. Але то лиш для войска. Релютум за хлїб виносить за пять днїв 48 кр. Горївка тут недобра, так як і вино. Взагалї тут десять разів більша нужда як в Галичинї. Так виглядає тутешний добробит, а розповідають байки, що тут молоко тече ровами а пироги таки з дерева облїтають. Тут навіть коровячого молока і пирогів не знають. Найбогатші селяни їдять кукурудзяний хлїб з половою. Біднїйші сушать траву, мелють і додають до хлїба всїляких корінців, щоби лиш жолудок заспокоїти.

Вісти полїтичні.

В дописи з Відня представляють Narod. Listy **ситуацию яко дуже некористну для Чехів**. Дописуватель єсть тої гадки, що мірódайні чинники віденьскі суть противні Чехам. Жадають — пише дописуватель — від наших заступників спокою і того, щоби не брати ся до нїякої акциї полїтичної без Нїмцїв. Причиною того єсть, що відносини в горі знов змінили ся і що наша справа здає ся бути знову загрожена. Чи до кермп буде знову покликане нїмецке правительство? Може бути, що перед тим буде ще зроблена проба з переходовим правительством, але та проба була би для нас ще небезпечнїйша. То річ певна, що вже свитає, і що незадовго упаде перший удар.

В країньскім соймі ухвалено більшостию голосів резолюцию, поставлену справоздавцем при титулї „Шкільництво“, а висказуючу жаль, що краєва Рада шкільна мало журить ся о заспокоєнє бажань людности що до науки в другім язицї краєвім. Президент краю заявив, що увзглядняє завсїгди ухвали сойму і бажаня місцевих властий шкільних, скоро уважає їх за оправданї. В противнім случаю мусить краєва Рада шкільна рішати після власного погляду.

Розрухи студентскі в Росиї тревають дальше, а після Köln. Ztg. в поступованю студентів в Петербурзї не настала нїяка зміна. В институтї лїсовім зробила полїция ревізию і арештувала 60 студентів. Видавані студентами брошурки відзначають ся дуже пристрастним тоном. Непокої стають щораз більші.

Новинки.

Львів дня 19-го цвітня 1899.

— Именованя. Дирекция почт і телеграфів именувала окінчевих учеників середних шкіл: З. Басту, І. Цеплика, Ф. Крамера, П. Чубатого, Л. Демчука, М. Фішера, К. Газого, М. Губера, Л. Янца, Л. Клебана, М. Королевича, М. Куликовского, Д. Лапицкого, Ст. Панькова, К. Печеника, Едв. Помпого, Вл. Саромого, Фр. Скшиньского, Т. Стецькова, Ст. Вернера, Д. Вилюша, Т. Война, Т. Войновского і П. Зелиньского почтовими практикантами.

— Засїданє видїлу руского товариства педаґоґічного відбуде ся в суботу дня 22 цвітня о годинї 6-ій вечером де звичайно.

— Зміна льокалю бюра інформацийного ц. к. австрийских зелїзниць державних у Львові. Бюро інформацийне ц. к. австр. зелїзниць державних, що тепер містить ся в готели „Imperial“ при ул. Третого Мая ч. 3 буде перенесене з кінцем сего місяця до будинку ц. к. Дирекциї зелїзниць державних у Львові при ул. Красицких ч. 5.

— Щедрий дар. В суботу минувшого тиждня один священик львівскої архиєпархії зложив в касї „Народного Дому“ у Львові 2 201 зр. 50 кр. з жаданем, щоби управляючий совіт основав скоро стипендию імени жертводавця призначену для студентів медицини рускої народности і греко-кат. обряду. Рівночасно зложив ще 80 зр. з просьбою, аби Народний Дім вже за сей рік дав тую суму яко стипендийну запомогу одному студентови медицини, і 200 зр. на реміснично-промислову Бурсу у Львові.

— П. Александер Осостович, емеритований старший інжинер зелїзничий в Станиславові, записав свою реальність при улици Заболотівскій рускій капітулї в Станиславові, на цїли вихованя і образованя руских дївчат.

— Еміґрация. Про рух еміґрацийний пишуть: До Gazet-и narodow-ої пише з Кривча (пов. борщівского) кс. Стасицкий, що тамошних селян заохочують до еміґрациї листи від свояків з Канади, котрі між иншим пишуть, що в Канадї нема жандармів, ревізорів і екзекутників. Горячка до Канади така, що пішла би половина людий, коли би біднїйші мали гроші на подорож, а заможнїйші мали купця на свій добуток. Продаж ґрунтів в околици так взмогла ся, що цїна спала до половини. — До Kurjer-а Lwowsk-ого доносять з Яворова, що з тамошного повіта еміґрують Нїмцї протестанти в Познанщину, і то люди маючі. Біднїйші Нїмцї їдуть до Канади. Посїлости їх набувають остаючі Нїмцї (як в Шумлян, Куттенберзї і Мужиловичах) або рускі селяни, як от в Яжові старім, де їм допоміг „Днїстер“. Рускі селяни спорадично еміґрують до Канади, чіпаючи ся Нїмцїв або самі. Тепер значна партия найлучших паробків з Рогізна і сусїдних сїл виїхала на заробітки до Румунії.

— Дотепні обманцї. Сими днями заїхало до одної гостинницї під Базилеєю на нїмецкий границї двох молодих, елеґантних панів, що — як казали — подорожують для приємности по Швайцариї. Іли найлїпші страви, пили найстарші вина, а коли по якімсь часї прийшло до заплати, не могли згодити ся, котрий з них має заплатити. Тодї одному з них прийшло на гадку, щоби о ту заплату устроїти перегони: хто другий прибігне до мети, заплатить рахунок. Господар, що привик до ріжних примх подорожних, відмірив совістно 100 метрів і суперники пустили ся бігти; однако коли прибігли до мети, не задержали ся, лише на немале зачудоване господаря побігли дальше і за хвилю перебігли границю та щезли єму цїлком з очий.

— Нагороджена чемність. Одна богата дама голяндска записала в своїм завіщаню 40.000 зр. зелїзничому послугачеви, котрий все переносив дуже осторожно єї песика до ваґона. Показує ся, що все варта бути чемним — навіть для псів.

— На тиф пятнистий занедужало в Печенїжинї 14 осіб.

сьвіжий воздух від моря, але де ще підчас обіду „бої“ заєдно порушають злегонька „пунки“, вдовж через цїлу довготу салї розтягнені на тоненьких деревляних листвах причіплені вузкі кусні полотна, котрі сидячим під ними людем роблять заєдно вітер. Вечером при сьвітлї множества ґазових полумінїй робить ся простора саля завсїгди вражінє якогось торжества; на столах порозкидані пахучі, сьвіжі цьвіти незнаного нам рода, а дочери старої Англії та сини приходять на обід в сьвяточній одежи, дами у великих тоалетах нераз украшених дорогоцїнностями, а панове у фраках або білих смокінґах (вигіднїйших фракових жакетах), а біло убрана, з турбанами на головах, брунява служба, що розносить і подає страви дуже зручно і тихенько, надає ще більшого значіня сїй сценї.

Але нам ще далеко до вечера. Ми перекусили та виходимо на Йорску улицю (York-Street), що починає ся від нашого готелю. Мимо вітром підшитого білого одїня, мимо шолома на голові від спеки і парасолї від сонця іти пішки таки загорячо, отже треба їхати, але чим? — кіньми чи дорожкою, до котрої запрягає ся людий? — Кінна дорожка має місця на кілька людий єсть легка і має дашок від сонця; другий рід дорожки, то вузкий візок на двох колесах, з місцем на одну особу, з хорошо будкою позаду котру можна заєдно підносити і спускати, а з переду з двома дишликами, межи котрими порушаючу силу заступає темно-брунявий, по найбільшій части лиш в запаску убраний і з хусткою на голові, обкрученою мов турбан, чоловік, що на правій руцї має бляшанну марку з числом свого візка. Той дивний візок називає ся „їнрікшар“ — его занесли сюди перед кількома десятками лїт з Японї, і тому лишила ся навіть его японьска назва, котра значить дословно: „Сила чоловіка віз“. Таких їнрікшарів єсть в Кольмбо кілька тисячів. Люди від тих їнрікшарів то самі Тамулї; они стоять в ріжних місцях по шість, десять, дванайцять, а коли покаже ся де який чужинець, то они біжать спорий кусень дороги та обіцюють ся, що будуть его везти. В такім їнрікшарі, скоро не розходить ся о далеку дорогу, далеко приятнїйше їхати як кіньми; чоловік від їнрікшару біжить мірно, а при добрих дорогах в Кольмбо і его охрестности, може він бічи і цїлими годинами, з їнрікшару можна добре всему придивити ся і вишукати собі відповідний предмет до фотоґрафованя та можна кождої хвилї пристанути. Впрочім їзда таким візком дуже дешева, бо за першу годину платить ся на наші гроші около 30 кр. а за дальші около 20 кр.

Але буває і клопіт з людьми від їнрікшарів, бо лиш дуже мало котрий з них розуміє кілька слів по анґлійски. Вийдете на улицю, так зараз кількох з них обскочить Вас, сьміє ся, плете щось та викликує в незрозумілій для Вас мові, кождий захвалює свій візок, а Ви кажете, куди хочете їхати і питаєте, чи він знає дорогу. Всї кивають головами, потакують, кажуть, що знають; Ви сїдаєте до візка та ще раз питаєте свого провідника, чи він знає, куди має їхати, але він не відповідає, бо Ваш „каптан“ вже жене і мусите мати велике щастє, коли Вас повезе, куди потреба. По найбільшій части буває так, що за якої чверть або пів години він стає нараз та чіпає когось на улици, о котрім здогадуєте ся, що він уміє по индийски та анґлійски і просить, щоби Вас спитати, куди Ви хочете їхати. В девятьох случаях на десять повезе він як-раз в противну сторону. Той, хто знає Кольмбо, сїдає на їнрікшар і навертає свого „каштана“ палицею і парасолею (як то впрочім роблять і з фіякрами в Букарештї): коли ударити по правій руцї, значить: бери ся на право; по лївій руцї: на лїво, а штуркнути в плечі значить — стій!

Наконець виїздживмо перший раз на місто! Готелевий воротар розповідає їнрікшарови, куди має їхати, означає ся час і їдемо горі Йоркскою улецею. Отже то єсть головна улиця міста, дуже широка, а по обох боках добре убитої червоної землї ростуть акациї з пишними червоними цьвітами. Наш готель то найвиднїйший будинок, відтак приходять малі довгі доми з підсїнями на стовпах, де купцї порозкладали свої товари. На право і лїво розходять ся три однакові рівнобіжні, короткі улицї, де знаходять ся найзначнїйші европейскі фірми торговельні, відтак головна почта, а на против неї в сторонї як до моря єсть палата ґубернатора, коло котрої близько суть знов касарнї. Та й ті касарнї відповідно до підсоня не суть високі та мають богато коритарів і ґаль. Зараз поза третою з тих улиць кінчить ся і Йоркска улиця а з нею і европейска часть міста т. зв. кріпостна часть; на право ще раз показує ся нам індийский океан мов би пращав ся з нами, відтак беремо ся більше на лїво і нараз усьміхає ся до нас широке озеро.

Що за чаруючий образ, показуючий нам так безпосередно всю красу острова! Пишні пальми витягають високо у воздух свої голови, банани розкладають гордо своє величезне листє, як би величезні букети піднимають ся бамбусові корчі на дванайцять до пятнайцять метрів від землї, салатові корчі красують ся сьвіжою ясною зеленню, а тисячі жовтих та чер-

— **Зьвірска мати.** На зелізничім мості понад Жерельною улицею у Львові побачили онегди перехожі, що якась женщина кинула з моста дитину. Всї прибігли ратувати дитину, а з того скористала убийниця і утїкла. Сильно побиту 8-лїтну дівчинку відставлено до ратункової стациї, а звідтам до шпиталя сьв. Софії. З того, що бідна дитина оповідала, показало ся, що женщиною, котра скинула єї з моста, була єї рідна мати. Спершу хотїла дитину положити на розтеленій хустцї на шинах — імовірно на то, аби єї переїхав поїзд — а коли дитина не хотїла лежати, трутила єї з моста. В понедїлок один з тих перехожих, що прибігли на ратунок дитинї, пізнав на улици ту саму женщину і велїв єї арештувати. Арештована називає ся Мария Сулик, має 26 лїт і єсть вдовою по вахмістрі від уланів з Гаїв тернопільских. По смерти мужа припала дитинї якась часть ґрунту, котрий Мария Сулик хотїла забрати для себе і то імовірно спонукало єї до намїреного скритоубийства. Зьвірска мати випирає ся всього, але дитина сама єї обжаловує.

— **Новий вулькан.** Гора Монте Бальдо над озером Ґарда в Італії зачинає непокоїти охрестних мешканцїв. В серединї гори від якогось часу чути без устанку гук і стук, деколи такий голосний, як гук громів. На поверхности гори поробили ся шпари і отвори, з котрих виходить білий душливий дим. По противній сторонї від озера випливає горяче жерело. Берег озера при Монте Бальдо осунув ся так, що порт Наджене висох, а недалеко берега виступив з води на верх островчик. Населене дуже затривожене і побоює ся дуже, що гора Монте Бальдо може стати ся яким новим вульканом.

ТЕЛЕҐРАМИ.

Відень 19 цьвітня. Мінїстерство справ внутрішних поручило властям полїтичним, щоби в справі виказів для заведень обезпеченя від нещасливих пригод зажадали від урядів громадских спису всїляких робіт будівельних, які що року виконують ся в громадї а щоби власти самі доручили тим заведеням спис тих робіт будівельних, на котрі видають концесию.

Ґрац, 19 цьвітня. Пос. Карльон занедужав на неврозу серця.

Каліярі 19 цьвітня. При від'їздї італїяньскої пари королївскої завалила ся трибуна, на котрій стояло 36 дївчат, учениць місцевої школи. З трибуни упало 19 дївчат і одна панї, що також там стояла. Під трибуною стояв двигар і робітник. Двигара убило на смерть а робітник єсть умираючий, 14 дївчат єсть ранених, а з тих дві умираючі. Королївска пара виїхала аж в годину по катастрофі.

Переписка зі всїми і для всїх.

Снятин, Тулова, Марія: На безсонність, бачите, може найлїпше порадити лиш лїкар, котрий недужого би оглянув, і записав відповідний лїк на сон, скоро того потреба, а відтак і взяв ся лїчити ту недугу. Причина недуги може лежати в якімсь ослабленю мозку, в ослабленю нервів і т. п. Ми навіть не знаємо хто Ви, знаємо лиш, що Вам 50 лїт, отже годї щось порадити. Чоловік у Вашім віцї спить иноді вже з самої природи коротше і слабше. Мусить уникати всего, що роздразнює мозок: всякого напруженя, кави, чаю, горівки; треба добре живити ся і їсти лиш легко стравні страви а вистерігати ся коріня (перцю, і т. п.) Комнату, де спите, треба на вечер добре провітрити, на ніч не вкривати ся дуже тепло, а вже нїяк не вкривати ся з головою; треба уважати на то, щоби ноги були теплі і голодній не лягати спати, але й перед самим спанем не їсти. Пробуйте також перед спанем мочити ноги в теплій водї; мийте горішну часть тїла студеною водою, але зачинайте насамперед від теплої: першого дня тепла, другого вже менше тепла, третого лїтна, відтак холодна а наконець студена, а відтак смивайте ся що дня студеною водою. Тепер в теплий погідний день виходіть рано на сонце, на чисте здорове місце, коли би можна де близько якого соснового лїса або бодай якого гаю, де в садї або на сїножати до сонця, і там зачинайте добре позївати, але так з цїлої сили, отворіть добре рот і втягайте в себе воздух так, як би Вам хотїло ся позївати. Так позївайте 10, 15, 20 разів, зразу менше разів, відтак більше; по кількох разах позїваня перейдїть ся кілька разів а відтак зівніть собі знову. В той спосіб провітрюють ся легкі і відсьвіжує ся кров, котра опісля впливає здоровійше і на мозок. Коли в ночи сон Вас відійде, встаньте, відчиніть вікно і відотхніть добре сьвіжим воздухом. Тепла купіль (26 до 28 степ. Реом.) перед спанем також добре робить. Перед самим спанем спробуйте також і сего, хоч може трохи дивного способу: Поставте праву руку на чоло, а ліву трохи понизше карку і числїть тихо не словами від 1 до 50 а відтак лягайте спати. Ще один спосіб: умочіть ручник у воду одним кінцем і поставте єго на карк так, щоби мокрий конець закрив голову з заду до половини, а на то положіть суху часть ручника і лягайте спати. Із поданих тут способів уживайте: рано провітрюваня легких і проходу на чистім сьвіжім воздусї, вечером умиваня тїла студеною водою, а відтак того способу з прикладанем рук. До всего потрібний передовсїм спокій і добра здорова пожива. — **Е. К. в К.:** На таргани і стоноги помагає передовсїм чистота. Хату треба держати дуже чисто і що суботи заглянути в кождий кутик, вимести і вичистити єго. Шоби же вигубити то плюгавство, то уживає ся порошку званого „цахерлїном (але правдивого), котрий треба за помочию бальника, який до того продають (до порошку єсть додана книжочка, як єго уживати), надувати в кожду шпарку і на таргани та на стоноги, що вечером повилазять. На таргани добра також така лапка: Глубока миска, котру ставить ся близько печи в кухни, де звичайно таргани або шваби держать ся; ту миску ставить ся або посеред скрутлїв паперу або дерева, щоби швабп по тім могли до миски лїзти, а на дно миски наливає ся трошки пива і дробить ся сьвіжого білого сира (можна також накласти останків мяса). Миску ставить ся на ніч, а коли до неї налїзе повно тарганів, то рано парить ся їх кипятком. Можна також змішати по рівній части мінїї, цукру і муки та насипати в ті місця, де таргани знаходять ся. На стоноги робить ся з берези мітельки (з листєм) і ставить ся на ніч в тім місце, де они найбільше показують ся, а зрана мітельки витрясає ся і забиває ся стоноги. — **Лев Стеф. над Днїстром:** Поданя треба вносити в нїмецкім язицї. Учитель мусїв би уміти по хорватски або сербски, що майже на одно виходить. Впрочім ледви чи там знайшлось би місце, бо там вже й своїх мають, відтак там Сербам з Дальматиї і Хорватам близше. А яку-ж державну посаду можна отримати з самою низшою ґімназиєю? Нїяку. Клїмат в Боснї загально взявши теплїйший як у нас, але декуди мало що ріжнить від клїмату над Днїпром. Кілько коштує дорога, не знаємо. Впрочім причитайте собі у вступній статиї про Босну. — **Писар:** Про курс для писарів громадских було подано в ч. 73 „Нар. Часоп." в новинках. Поданя треба вносити до кінця сего місяця. (Дальші відповісти пізнїйше).

☞ (Просимо присилати питаня лиш на імя редактора Кирила Кахникевича, а не присилати анї марок, анї карт кореспонденцийних до відповіди.

воних цьвітів вкривають великі мальвові дерева, підчас коли єго уважане за сьвяте індийске фігове дерево своїм дивним воздушним корінєм могло би дати тїнь якій сотцї людий. Близько берега в озері бовтають ся весело у водї бруняві дїти, по озері пливуть човни, під котрих плетїнкою з лика сидять місцеві люди, а тепер їдемо по при їх хати лїплені з глини і криті дахівками. Крізь великі отвори — вікон і дверий в нашім значіню там нема — можна заглянути до їх середини, де все дуже бідненьке. Перед хатами стоять, сидять або лежать мужчини, жінки і дїти; мужчини мають на собі почавши від пояса якесь одїнє подобаюче наспідницю; старші дїти мають зпереду запасочку, а молодші замісь неї лиш шнурок склянних пацьорок (часом і того нема); многі усьміхають ся весело до нас та кланяють ся, як взагалї цїла тутешна порода людий єсть дуже люба і повабна Тут і там видко якусь крамницю зі всїлякою крамщиною, на шнурках висять вязанки бананів, кокосові оріхи, ананаси та листє бетель (до жутя); з крипі сеї або тої хати виростає пальма з доспіваючими або спілими овочами а також і помежи хатами та поза ними всюди пальми, пальми і пальми.

Цїле житє тутешних жителїв можна тут видїти зовсїм докладно; слова „робота" майже тут не знають; мужчини лежать перед хатами і дармують, а жінки так само, бо на зварене трохи рижу або риби не треба богато часу. Иноді мати помагає своїй донечцї прибирати ся, розчісує її волосе та при нагодї вибирає деяку комашку і кладе уважно на землю, бо Будга не позваляє убивати живучого сотворіня; якась друга сінґальска дївиця миє ся, набирає пригорщами води з коновки та хлюпає на себе, а єї сусїд миє собі навіть зуби водою і пальцем, підчас коли якийсь другий натирає собі цїле тїло кокосовим олієм так, що оно аж сьвітить ся.

Межи молодими дївчатами, що віддають ся вже в тринайцятім або чотирнайцятім роцї, суть декотрі таки дїйстно дуже хороші, але знов таки вже і не так їх богато, як то деякі подорожні розповідають. Далеко красші бувають молоді хлопцї від 10 до 15 лїт. Коли їхали цейльоньскими селами, то чоловікови таки аж з дива не сходить, які тут красні дїти; гнучкі як молоді ялички з красною грудию, руки і ноги ніби натягнені але все-таки мягонько модельовані, в рухах і поставі повні природної ґрациї, як найкрасші різьби старогрецкої штуки, тим більше, що їх круглі лиця окружає нераз чорне густе волосе як вовна, щось так як у славного неапольского хлопця рибацкого Густава Ріхтера, а з своїми чорними задумчивими очима виглядають они таки дуже поетично. Сивоволосі і бородаті Сінґалези виглядають дуже поважно. Більша часть мужчин носить у волосю позад голови, як жінки, вузонькі гребенї з черепашини — звичай, котрого початок не звістний. Богато молодих мужчин не підстригають собі волося і оно буває у них так довге як у женщин та спадає аж на плечі і они при своїх ніжних чертах лиця подобають дуже на дївчата. Одна секта Тамулів голить собі зовсїм голову, многі з них мають на чолї білі знаки, ознака що они того дня були у сьвятини.

(Дальше буде).

За редакцию відповідає: Адам Крехонецкий

З друкарні В. Лозиньского під зарядом В. І. Вебера. — (Телефона число 569).